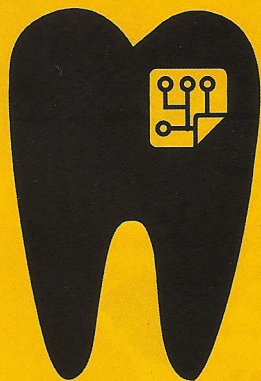
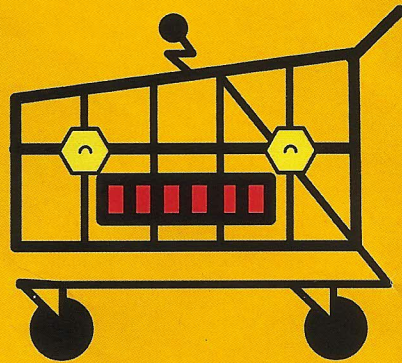

the **K** magazine

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2012 / ΤΕΥΧΟΣ 171

K | *The New York Times Magazine*

20 ΙΔΕΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΑΛΛΑΞΟΥΝ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΠΟΥ ΕΞΕΛΙΣΣΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ, ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΣ ΠΙΟ ΕΥΚΟΛΗ

χορηγός αφιερώματος

PURINA

Friskies

Η άνοδος και η πτώση του **Homo Economicus**

Ενα βιβλίο του Γιάννη Παπαδογιάννη για την κρίση, την οικονομική επιστήμη και τη χαοτική πραγματικότητα. ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΣΕΪΤΑΝΙΔΗ

Ενα από τα μεγάλα θύματα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, που ξέσπασε το 2007 και το οποίο ζούμε σε μεγαλύτερη ένταση από το φθινόπωρο του 2008, ήταν και η οικονομική επιστήμη. Η πλειοψηφία των οικονομολόγων δεν κατάφερε να προβλέψει τη φούσκα του υπερδανεισμού. Αντίθετα μέχρι και τις τελευταίες ημέρες πριν από τη θύελλα σχεδόν όλοι έπλεαν σε πελάγη ευτυχίας και τα οικονομομετρικά μοντέλα των οίκων πιστοληπτικής αξιολόγησης βαθμολογούσαν με «AAA» εταιρείες που κατέρρευσαν τελικά σαν τραπεζοδόχαρα.

Τέσσερα χρόνια από την κατάρρευση της Lehman Brothers ο δημοσιογράφος και τραπεζικός συντάκτης στην ελληνική έκδοση της «Καθημερινής», Γιάννης Παπαδογιάννης, μέσα από το βιβλίο του «Η άνοδος και η πτώση του Homo Economicus. Ο μύθος του ορθολογικού ανθρώπου και η χαοτική πραγματικότητα» (εκδόσεις Παπαδόπουλος) επιχειρεί να απαντήσει ορισμένα κρίσιμα ερωτήματα: Τι πήγε στραβά στην παγκόσμια οικονομία τα τελευταία πέντε χρόνια; Γιατί η οικονομική επιστήμη απέτυχε να αντιληφθεί την επερχόμενη τραγωδία;

Τα τελευταία χρόνια έχουν γραφτεί δεκάδες βιβλία για την κρίση, με το βιβλίο του καλού συναδέλφου να ξεχωρίζει, καθώς προσπαθεί με απλότητα, χωρίς βαρύνουσες διαπιστώσεις και με ειλικρίνεια προς τον μέσο αναγνώστη (που δεν έχει κατ' ανάγκη οικονομικές γνώσεις) να ερμηνεύσει την πραγματικότητα.

Στις 381 σελίδες του βιβλίου γίνεται μια χρήσιμη αναδρομή στις διάφορες οικονομικές θεωρίες και αντιπαράτιθενται οι

Το απόρρητο: Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης του βιβλίου στην Αθήνα και ενώ μιλούσε για το βιβλίο ο Μπάμπης Παπαδημητρίου, ο πρωθυπουργός κ. Αντώνης Σαμαράς τηλεφώνησε στον κ. Στουρνάρα και του πρότεινε να αναλάβει τη θέση του υπουργού Οικονομικών!

ακλόνητες πεπειθήσεις της οικονομικής επιστήμης με τη σημερινή πολυσύνθετη και χαοτική πραγματικότητα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Παράλληλα, παρουσιάζονται ευρήματα επιστημών όπως η Νευροεπιστήμη, η Ανθρωπολογία, η Κοινωνιολογία, κ.ά., τα οποία ανατρέπουν την εξιδανικευμένη εικόνα που έχουμε για τις δυνατότητες και τις γνώσεις μας ως άτομα και ως κοινωνία, και εξηγεί με απλό και κατανοητό τρόπο γιατί η τυφλή, σχεδόν θρησκευτική, πίστη των ορθόδοξων οικονομικών στην απόλυτη ορθολογικότητα του ατόμου και στην υπεροχή της ελεύθερης αγοράς απομάκρυναν βαθμιαία τα οικονομικά από την πραγματικότητα της καθημερινότητας και τη σημερινή κοινωνία.

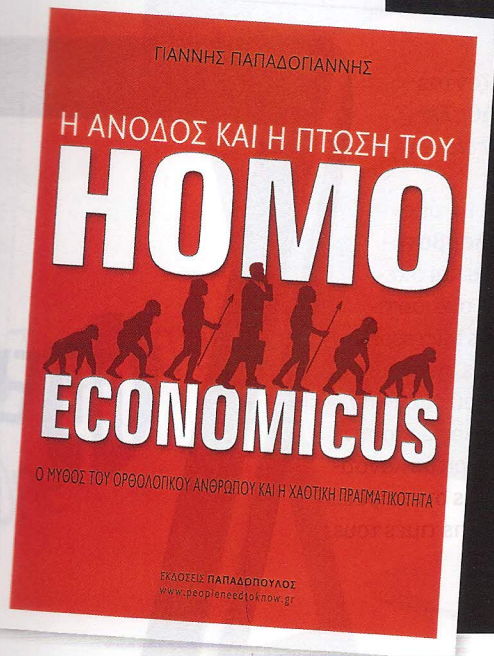
«Περισσότερο όμως από οτιδήποτε άλλο, το βιβλίο του Γιάννη Παπαδογιάννη ασκεί κριτική στο νεοκλασικό υπόδειγμα,

διότι ταυτίζει τον “homo sapiens” με τον “homo economicus”. Αγνοεί (σ.σ. το νεοκλασικό υπόδειγμα), δηλαδή, βασικά στοιχεία της ανθρώπινης συμπεριφοράς, αυτά που ο Keynes ονόμασε “animal spirits” και μετέπειτα επιβεβαίωσαν οι ειδικοί της επιστήμης της συμπεριφοράς και της ψυχολογίας, δηλαδή ότι οι ανθρώπινες αποφάσεις χαρακτηρίζονται από “περιορισμένη” ορθολογικότητα», τονίζει ο καθηγητής Οικονομικών και υπουργός Οικονομικών της Ελλάδας, Γιάννης Στουρνάρας στον πρόλογο της έκδοσης.

«Ο συνδυασμός της νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας, με τις υποθέσεις της απόλυτα ορθολογικής συμπεριφοράς και της τελειότητας των αγορών και η «χρηματοοικονομική μηχανική» με την υιοθέτηση της ανάλυσης κινδύνων με βάση την κανονική (Gaussian) κατανομή πιθανοτήτων,

info:

Γιάννης Παπαδογιάννης, «Η άνοδος και η πτώση του Homo Economicus. Ο μύθος του ορθολογικού ανθρώπου και η χαοτική πραγματικότητα», εκδόσεις Παπαδόπουλος. Τιμή 13,99. Διατίθεται και σε e-book.

αποτελέσαν ένα «τοξικό» μείγμα θεωρητικής ανάλυσης, πάνω στο οποίο βασίστηκαν εσφαλμένες υποθέσεις οικονομικής πολιτικής και ανεπαρκούς εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, που προκάλεσαν την κατάρρευσή του το 2008 και τη μετέπειτα κρίση δημόσιου χρέους», σημειώνει ο κ. Στουρνάρας.

Το ορθολογικό νο

«Ο ορθολογισμός, δηλαδή η αναλυτική σκέψη, δεν είναι παρά μόνο μια διάσταση της χαοτικής πραγματικότητας που διέπει την ανθρώπινη συμπεριφορά», τονίζει στο «Κ» ο ίδιος ο συγγραφέας.

Σύμφωνα με τον κ. Παπαδογιάννη «ο homo sapiens, δηλαδή όλοι εμείς, δεν είναι μια ψυχρή αριθμομηχανή υπολογισμού ωφελειών –ο homo economicus– όπως υποστηρίζουν τα σύγχρονα οικονομικά, αλλά, πολλά περισσότερα. Είμαστε πλάσματα πολυσύνθετων ψυχικών και νοητικών διεργασιών, ενώ η δυναμική αλληλεπίδραση με το κοινωνικό δίκτυο και το περιβάλλον οδηγεί στις πιο απρόβλεπτες αντιδράσεις και συμπεριφορές. Οι αισθήσεις, η γλώσσα, η λειτουργία της μνήμης, της αντίληψης, η σκέψη, ο τρόπος λήψης αποφάσεων και ο συναισθηματικός κόσμος αποτελούν πολύπλοκες, ανιγματικές, λειτουργικές δομές τις οποίες κατανοούμε σε περιορισμένο βαθμό. Τα γεγονότα δεν έχουν τόσο μεγάλη σημασία όσο τη σημασία και το ψυχολογικό πρίσμα μέ-

σα από το οποίο τα αντικρίζουμε. Έτσι, όταν διεθνώς επικρατούσε ευφορία οι πάντες (οίκοι αξιολόγησης, επενδυτές, τράπεζες κ.λ.π.) αξιολογούσαν και δάνειζαν αφειδώς την Ελλάδα με όρους, δηλαδή επιτόκιο, Γερμανίας. Το 2004 ήταν αδιανόητο να χρεοκοπήσει ένα κράτος-μέλος της Ευρωζώνης. Σήμερα οι ίδιοι, υπό την επίδραση της καταστροφικής ψυχολογίας που δημιουργεί η κρίση, εμφανίζονται το ίδιο βέβαιοι για την αδυναμία της Ελλάδας και της Ευρώπης να ορθοποδήσουν. Επίσης, δεν πρέπει να παραβλέψουμε τη σπουδαιότητα της τύχης στην εξέλιξη της ζωής και των κοινωνιών. Υπάρχει μια παλιά ιστορία που περιγράφει τη χαοτική πραγματικότητα και το πώς μια φαινομενικά μικρή δράση προκαλεί δυσανάλογα μεγάλα αποτελέσματα: «Για ένα καρφί χάθηκε το πέταλο, για ένα πέταλο χάθηκε το άλογο, για ένα άλογο χάθηκε ο καβαλά-

ρns, για έναν καβαλάρη χάθηκε η μάχη, για μια μάχη χάθηκε η αυτοκρατορία», καταλήγει ο συγγραφέας.

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Πειραιώς κ. Χρήστος Αλεξάκης (γράφει τον επίλογο) σημειώνει ότι «το βιβλίο είναι της σχολής των συμπεριφεριστών οικονομολόγων, οι οποίοι προσπαθούν να δείξουν ότι οι άνθρωποι δεν είμαστε τόσο λογικοί, τόσο δυνατοί όσο πιστεύουμε. Υπάρχουν πολλά άλλα στοιχεία που οδηγούν την ανθρώπινη συμπεριφορά όπως ο φόβος ή η απληστία και πολλά άλλα τα οποία περιγράφονται πολύ καλά στο βιβλίο. Το βιβλίο αναδεικνύει ακόμα την έννοια της αγοράς στην οποία για πάρα πολλά χρόνια στηρίχθηκε η οικονομική επιστήμη και η πολιτική. Οι αγορές δεν είναι ορθολογικές και δεν μπορούν να υπαγορεύουν την οικονομική πολιτική».

seitandisi@kathimerini.com.cy

Στις 381 σελίδες του βιβλίου γίνεται μια χρήσιμη αναδρομή στις διάφορες οικονομικές θεωρίες και αντιπαρατίθενται οι ακλόνητες πεποιθήσεις της οικονομικής επιστήμης με τη σημερινή πραγματικότητα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.